

Лабораторна робота

23.03

Тема: Пшениця. Визначення видів, різновидностей пшениці, ознаки сортів.

Мета: Вивчити розрізняти види і різновиди м'якої і твердої пшениці.

Завдання:

1. Занонспектувати основні морфологічні характеристики найпоширеніших видів та різновидностей пшениці.
2. Скласти характеристику м'якої і твердої пшениці за формою 1.

1. Види пшениці за кількістю хромосом у соматичних клітинах поділяються на такі генетичні групи:

- 1 - диплоїди ($2n = 14$) - однокернелка культиварна (*Tt*, топосомит *L*), однокернелка дика (*Tt*, аеді *Loroides* Link) та ін;
- 2 - тетраплоїдні ($2n = 28$) - пшениця тверда, кофталінська, або перська, туркідум або

англійська, Тимофеева або Зандурі,
польська або культурна, двозернянка, та ін;
3 - гексоплоїдні ($2n = 42$) - пшениця м'яка,
пшениця Маса, карликова, круглозерна, та ін;
4 - октаплоїдні ($2n = 56$) - пшениця
квіткобійна.

За морфологічними особливостями види
пшениці об'єднують у дві групи:
пшениці спрощені або голозерні і польські,
або півгості.

Півгості не відрізняються від голозерних,
утворюють малий колос, який у досяглому
стані при легкому надавлюванні ламається
на окремі колоски з зерном разом із
гленками стрижня. При обмолочуванні
голозерних пшениць у бункер комбайна
надходить зерно без лусок.

До голозерних пшениць належать:
м'яка, тверда, туфідум, карликова, круглозерна,
польська, картопінська, а до півгостих -

- спельта, однокерненька, двокерненька, можа, Тимофеева та інші інші види.

Серед усіх видів найбільше поширення і значення мають м'яка та тверда пшениці, їхні посіви перевищують 98% загальної площі пшениці. При цьому на частину м'якої припадає 90% площі.

М'яка пшениця - одноквіткова озима або яра трав'яниста рослина з мизгубовитою кореневою системою, якої прокикає у ґрунт на глибину 1-1,5 м і більше.

Тверда пшениця представлена у культурі в основному якими сортами і досі мало озими. Порівняно з м'якою вона високоросліша, утворює стебла з восковим нальотом, які ближче до основи колоса виповнені серцевидною.

Різновидності м'якої та твердої пшениці.
Пшеницю поділяють на різновидності за такими ознаками:

- наявність або відсутність на колосі остюків, остюків форми мають довгі остюки, які перевищують довжину колоса, середні — рівні йому, короткі — менші за довжину колоса;
- опушення колоса — наявність на колоскових лусках і відкритій частині довгастих квіткових лусок волосків; колос без опушення їх не має;
- забарвлення колоса (колоскових лусок), яке може бути білим (світло-жовтим, жовто-солодким), червоним (бідо і червоним, оранжевим, червоно-коричневим), горним, сіро-димчастим на білому та червоному фоні;
- забарвлення остюків однакове із забарвленням колоса, або горне як у білоколосих, так і червоноколосих різновидностей;
- забарвлення зернівки біле (борошнисто-

- біле, складисто-біле, янтарно-жовте)
або горіхове (горіхо-коричневе).

В Україні рекомендують близько 70
сортів пшениці, серед яких до 80% -
- сорти озимої пшениці й лише 20% - ярої.

До озимих сортів м'якої пшениці з
найвищою якістю зерна належать:

Альбатрос одеський, Вимпел одеський, Красуня
одеська, Безостя 1, Донганка 3, Київська
остиста, Київська 8, Лада одеська, Меля,
Тіра, Маронівська, остиста, Обрій, Одеська
133, Одеська 162, Рєзавганка 2, Скіф'янка,
Юна та ін., твердої - Амій покус, Айсберг
одеський, Корал одеський, Токус.

Серед сортів ярої м'якої пшениці найвищою
якістю зерна відзначаються Воронежська 6,
Дніпрівка, Луганська 4; твердої -
- Луганська 7, Харківська 15, Харківська
23 та ін.

Коротка характеристика пшениці м'якої та твердої

Форма 1.

Завдання 2.

Орган	М'яка пшениця	Тверда пшениця
Стебло	Прямостога соломка, завдовжки у низькорослих сортів - 60-90 см, середньорослих - 100-110, високорослих - 110-125 см, складається з 4-7 міжвузлів. Стебло під колосом порожнисте, молоді виповнене.	Угнута стебла з восковим нальотом, які ближче до основи колоса, виповнені серцевикою.
Листки	Листки у м'якої озимої пшениці майже голі, якої - опушені, завдовжки 15-25 см і більше, завширшки 1-2 см.	Листки голі, токож покриті восковим нальотом.
Колос	Остистий або безостий, веретеноподібний чи призматичний різної довжини: короткий до 8 см, середній - 8-10 см, довгий - понад 10 см; за формою - циліндричний веретено-подібний.	Остистий (рідко безостий), призматичний, цилький, з середнім індексом цильності 20-30 і більше.
Зерно	Овальне, яйцеподібне, бочкоподібне, завдовжки 4-11 мм. Щуба добре помітна. За формою округлий, білий або менш увігнутий.	Видатнене до 12 мм, у поперетковому перерізі - округло-кутане, скловидне, видатнене, ребристе, гостіше біле.

Сходи	Сходи дуже або мало опушені.	Сходи майже голі
Морозо- стійкість	Висока (особливо у озимих сортів)	Низька. Передмірно виращується як ера, культура.
Ярі чи озимі форми	Однорічна озимь або яра трав'яниста рослина з миткуватого кореневою системою.	В основному ярі сорта і здебільше озимі.